

રૂપરેખા

- 11.0 ઉદ્દેશો
- 11.1 પ્રસ્તાવના
- 11.2 ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડ પ્રારંભ
- 11.3 વર્ગીકૃત સૂચીનું સ્વરૂપ
- 11.4 સંલેખોના પ્રકારો
 - 11.4.1 મુખ્ય સંલેખો
 - 11.4.2 પૂરક સંલેખો
- 11.5 મુખ્ય સંલેખ અને તેના વિભાગો
- 11.6 રજૂઆતનું માળખું
- 11.7 ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડ : પરિભાષા
- 11.8 સારાંશ
- 11.9 તમારી પ્રગતિ ચકાસોના ઉત્તરો
- 11.10 બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો
- 11.11 સંદર્ભ અને વિશેષ વાચન

11.0 ઉદ્દેશો (OBJECTIVES)

પ્રસ્તુત એકમના ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડ (Classified Catalogue Code) (CCC)નો પ્રારંભિક પરિચય અને કેટલીક પાયાની વિભાવનાઓની જાણકારી આપવામાં આવશે.

આ એકમના અભ્યાસ પછી તમે આ બાબત જાણવા સક્ષમ બનશો.

- વર્ગીકૃતિ સૂચીની વિશેષતાઓ
- વર્ગીકૃત સૂચી માટે તૈયાર કરવામાં આવતા સંલેખોના પ્રકાર અને
- સંલેખના વિવિધ વિભાગો

11.1 પ્રસ્તાવના (INTRODUCTION)

તમે બ્લોક-1 તથા 2 (એકમ 1-10)માં AACR - 2R (1998) મુજબ ગ્રંથો, સામયિકો તથા અમુદ્રિત સામગ્રીના સૂચીકરણ પ્રયોગ માટેના નિયમોનો અભ્યાસ કર્યો.

પ્રસ્તુત એકમમાં તમને ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડ (Classified Catalogue Code) (CCC)નો પરિચય તેના કેટલાક પાસાઓ સાથે કરાવવામાં આવશે.

સૂચીકરણના ઈતિહાસ પર નજર નાખતાં એ જાણવા મળે છે કે પ્રારંભથી લઈ આજપર્યંત અનેક સૂચીસંહિતાઓ કે સૂચીનિયમાવલીઓ ઠીકઠીક સમયાંતરે અસ્તિત્વમાં આવી છે. અલબત્ત, આ તમામ સૂચી નિયમાવલીઓ પાશ્ચાત્ય દેશોની સંસ્થા/મંડળો તથા શૈક્ષણિક ગ્રંથાલયો-ગ્રંથપાલો દ્વારા વિકાસ પામી છે. જેના પોતાના અલગ અલગ સૂચીકરણના નિયમો છે.

સીસીસી, ક્લાસિફાઈડ કેટલોક કોડ કે જેને ગુજરાતીમાં અનુવર્ગ સૂચીનિયમાવલિ પણ કહેવામાં આવે છે તે સૂચીકરણના ક્ષેત્રમાં એક વિશ્વપ્રસિદ્ધ વર્ગીકૃત સૂચીસંહિતા છે જે જગપ્રસિદ્ધ ગ્રંથાલય વિજ્ઞાનવેત્તા એસ.આર.રંગનાથનની કુશાગ્ર બુદ્ધિ તથા પરિશ્રમનો અથાગ પ્રયાસ છે જેનું પ્રથમ પ્રકાશન 1934માં થયું છે. તેના દ્વારા એક આંતરરાષ્ટ્રીય સૂચીસંહિતા બનાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. જો કે રંગનાથન સૂચીકરણના ક્ષેત્રમાં વર્ગીકૃત સૂચી (Classified Catalogue)ના મહાન વ્યક્તિ રહ્યા છે તે માટે તેમણે એ તરફ જ વિશેષ ધ્યાન આપ્યું છે. આ કારણે જ પ્રારંભમાં માત્ર વર્ગીકૃત સૂચી માટે જ એક દષ્ટિકોણથી પરિપૂર્ણ સૂચીસંહિતાનું નિર્માણ કર્યું છે. કાલાન્તરે તેમાં તેમણે વર્ણાનુક્રમ સૂચી માટે પણ નિયમો વિકસિત કર્યા અને તેમાં સમાવેશ કર્યો છે.

સીસીસી મૂળભૂત રીતે સૂચીકરણના ઉપસૂત્રો અને આદર્શમૂલક સિદ્ધાંતો પર આધારિત છે તેથી તેની પૃષ્ઠભૂમિ વૈજ્ઞાનિક છે. વળી, તે સુનિશ્ચિત સિદ્ધાંતોના આધારે જ નિર્માણ પામી છે.

સીસીસીના મુખ્ય ઉદ્દેશ વિષય અભિગમની દૃષ્ટિએ મુખ્ય સ્વરૂપે વર્ગીકૃત સૂચીના નિર્માણ હેતુ નિયમોને વિકસિત કરવાનો હતો. તેમાં મુખ્ય સંલેખની પૂરક સંલેખોના નિર્માણ માટેના નિયમો પણ સામેલ કરવામાં આવ્યા છે. વિષયાત્મક સૂચીકરણ માટે વિષય-શીર્ષક પ્રાપ્ત કરવા માટે શ્રૃંખલા પ્રક્રિયા (Chain Procedure) તેની એક અનુપમ દેન છે.

રંગનાથને અનુવર્ગસૂચી (Classified Catalogue)ની પરિભાષા કરતા જણાવ્યું છે કે “અનુવર્ગ સૂચી એ હોદ્દા છે કે જેમાં કેટલોક અંક સંલેખ (Number Entire) તથા કેટલાક શબ્દ સંલેખ (Word Entry) હોય છે. આ પ્રમાણે અનુવર્ગસૂચીના બે વિભાગ હોય છે.

1. અનુવર્ગિક વિભાગ (Classified Part)

આ વિભાગને સીસીસીનો મુખ્ય ભાગ કહેવાય છે. જેમાં પ્રલેખના મુખ્ય સંલેખો (Main Entries)ને વર્ગીક અનુસાર ગોઠવવામાં આવે છે તથા મુખ્ય સંલેખોની સાથે જ અંતઃવિષયી સંલેખો (Cross Reference Entries)ને પણ સાથે જ ગોઠવવામાં આવે છે.

2. અનુવર્ણિક વિભાગ (Alphabetical Part)

આ વિભાગમાં પ્રલેખોથી સંબંધિત શબ્દ સંલેખો (Word Entries), ગ્રંથ નિર્દેશી સંલેખો (Book Index Entries) તથા નામાંતર નિર્દેશ સંલેખો (Cross Reference) ને વર્ણાનુક્રમમાં વ્યવસ્થિત કરવામાં આવે છે.

11.2 ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડ પ્રારંભ (Generic of CCC)

એસ. આર. રંગનાથન દ્વારા 1924-25માં જ્યારે તેઓ ઈંગ્લેન્ડમાં હતા ત્યારે જ આ સૂચીકલ્પ માટેનો પાયો નંખાયો. તેમના પોતાના શબ્દોમાં “લંડન સ્કૂલ ઓફ લાયબ્રેરિયશનશીપ 1924-25 દરમિયાન સૂચીકરણનો અભ્યાસ કરતી વખતે ઊભા થયેલા પ્રશ્નોમાંથી વર્ગીકૃત સૂચીના ખ્યાલ મનમાં ઉદ્ભવ્યો.” લંડનની ગ્રંથાલય તાલીમની શાળામાં 1908ના ઍંગ્લો-અમેરિકન નિયમાવલીનું શિક્ષણ આપવામાં આવતું. જેમાં તેની મર્યાદાઓ કે અન્ય નિયમાવલીઓ સાથેના સંબંધો દર્શાવવામાં આવતા ન હતા. તે સમયે ગ્લાસ્ગોના કાર્નેગી ગ્રંથાલયમાં સંગ્રહાયેલ વર્ગીકૃત સૂચીના ગ્રંથોએ તેમને આકર્ષ્યાં. આની નકલો લંડનની ગ્રંથાલય તાલીમ શાળામાં પ્રાપ્ત હતી.” આમ છતાં વર્ગીકૃત સૂચી વિશે અથવા તેના અને વર્ણાનુક્રમ સૂચી વચ્ચેના મૂળભૂત તફાવત વિશે એક શબ્દ પણ ઉચ્ચારવામાં આવતો ન હતો.”

રંગનાથને ઈંગ્લેન્ડથી પાછા ફર્યા બાદ સૂચી નિયમાવલી તૈયાર કરવાનો નિશ્ચય કર્યો. મદ્રાસ વિશ્વવિદ્યાલય ગ્રંથાલયમાં તેમને સ્વતંત્રતા અને સવલત પ્રાપ્ત થતાં, તેમના વિચારોને પ્રયોગમાં લાવવાની તક મળી. તેમને સી. સુન્દરમ્ અને કે. એમ. શિવરામન્ નામના બે કાર્યદક્ષ સાથીઓ મળ્યા. વર્ષ 1926થી 1936 દરમિયાન ગ્રંથાલયના 70,000 જેટલાં ગ્રંથોનું વર્ગીકરણ અને સૂચીકરણ કર્યું. આ સૂચીકલ્પની પ્રથમ આવૃત્તિ 1934માં પ્રકાશિત કરવામાં આવી. આપણે 1964માં પ્રકાશિત થયેલી “ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડ”ની 5મી આવૃત્તિ તેમજ 1975માં રંગનાથન કૃત “Cataloguing Practice”ની બીજી આવૃત્તિઓનો પણ અભ્યાસ કરીશું. સીસીસીની 5મી આવૃત્તિમાંના નિયમોના સુધારવામાં આવેલ કેટલાક નિયમોના અભ્યાસ માટેનો “Cataloguing Practice”નો અભ્યાસ સહાયરૂપ બનશે.

11.3 વર્ગીકૃત સૂચીનું સ્વરૂપ (Nature of Classified Catalogue)

અગાઉ જોયું તેમ વર્ગીકૃત સૂચી બે વિભાગ ધરાવે છે. (1) વર્ગીકૃત વિભાગ (Classified Part) અને વર્ણાનુક્રમ વિભાગ (Alphabetical Part) વર્ગીકૃત વિભાગમાં અગ્રેસર છેદમાં સ્થાનાંક અથવા વર્ગીક ધરાવતા સંલેખોનો સમાવેશ થાય છે. તેને સ્થાનાંક કે વર્ગીક સંલેખ પણ કહી શકાય. કારણ કે સ્થાનાંક અથવા વર્ગીક એ ઉપયોગમાં લીધેલી વર્ગીકરણ પદ્ધતિ અનુસાર હોય છે. વર્ણી, સૂચીકરણ પૂર્વે વર્ગીકરણ કરવામાં આવતું હોય. સ્થાનાંક કે વર્ગીક ગ્રંથના પૃષ્ઠના પાછળના ભાગમાં અગાઉથી અંકિત થાય છે. અર્થાત્ સ્થાનાંક કે વર્ગીક રચવાનું કાર્ય સૂચીકરણ ક્ષેત્રનું નથી. આ સંલેખો તથા સ્થાનાંક કે વર્ગીકના તાર્કિક ક્રમમાં ગોઠવવામાં આવે છે. તેથી તે વર્ગીકૃત કે પદ્ધતિસરની વિષયસૂચી તરીકે ઉપયોગમાં લેવાય છે. સૂચીના આ વિભાગના વિશિષ્ટ વિષયો અને સંબંધિત વિષયોના સંલેખો આપોઆપ એક જ સ્થાને ગોઠવાય છે.

જ્યારે સૂચીના વર્ણાનુક્રમ વિભાગમાં તમામ પૂરક સંલેખો (Added Entries) જે શબ્દથી શરૂ થતા સંલેખો છે જેવા કે ગ્રંથનિર્દેશી સંલેખો, વર્ગનિર્દેશી સંલેખો તથા

નામાંતર નિર્દેશી (Cross Reference Index Entries) શબ્દકોશની માફક વર્ણાનુક્રમમાં ગોઠવાયેલ છે. વર્ગનિર્દેશી સંલેખો (Class Index Entries) વર્ગીકૃત વિભાગ તરફ દોરવાનું કાર્ય કરે છે.

11.4 સંલેખના પ્રકારો (Types of Entries)

કોઈ ગ્રંથાલયમાં સૂચી નિર્માણ માટે લેવામાં ગ્રંથોના વાઙ્મયસૂચીના વિવરણને સૂચીપત્રક પર કોઈ નિયમાવલી અનુસાર અભિલેખન કરવાની ક્રિયાને સંલેખ નિર્માણ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

ગ્રંથાલયમાં સૂચીનું નિર્માણ સૂચીપત્રકો પર બનાવવામાં આવેલ સંલેખો દ્વારા જ થાય છે. અર્થાત્ સંલેખ એ એકમ છે જે સંમિલિત બની ગ્રંથાલયસૂચીનું નિર્માણ કરે છે. જેમ અનેક કીડીઓ મળી સાંકળનું નિર્માણ કરે છે એ જ પ્રમાણે અનેક સંલેખ ક્રમબદ્ધ રીતે વ્યવસ્થિત રહી ગ્રંથાલયસૂચીનું નિર્માણ કરે છે. ગ્રંથાલયસૂચીની ઉપયોગીતા સંલેખો પર જ નિર્ભર હોય છે.

આ પ્રમાણે સંલેખ સૂચીમાં ગ્રંથના અભિલેખ તથા લિખિત પ્રાણ હોય છે, જે ગ્રંથના સમસ્ત વિવરણને લિખિત સ્વરૂપમાં પ્રદર્શિત કરે છે, તથા ઉપયોગકર્તાઓના વિભિન્ન અભિગમોના માધ્યમથી ગ્રંથ સુધી પહોંચવામાં સહાયતા કરે છે. સંલેખની કેટલીક પરિભાષાઓ નીચે મુજબ છે.

- સંલેખ કોઈ સૂચી અથવા તાલિકાની અંતર્ગત કોઈ ગ્રંથનો અભિલેખ છે.
- સંલેખ કોઈ સૂચીની અંતર્ગત કોઈ વાઙ્મયસૂચીના વસ્તુનો અભિલેખ છે.
- કોઈ સૂચી અથવા પ્રલેખ તાલિકાની અંતર્ગત કોઈ ગ્રંથનો અભિલેખ છે.

ગ્રંથાલયમાં આવતા ઉપયોગકર્તાઓના અભિગમ વિભિન્ન પ્રકારના હોય છે. જ્યારે એક સંલેખ ઉપયોગકર્તાના માત્ર એક જ અભિગમને સંતોષી શકે છે પરંતુ ગ્રંથાલયસૂચી દ્વારા ઉપયોગકર્તાઓના સમસ્ત અભિગમોને સંતોષવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે. જે માટે ઉપયોગકર્તાઓના વિભિન્ન અભિગમોને સંતોષવા માટે એક ગ્રંથના અનેક સંલેખો બનાવવામાં આવે છે.

રંગનાથને સીસીસીમાં સંલેખોનું વર્ગીકરણ આ પ્રમાણે કર્યું છે :

- (1) મુખ્ય સંલેખ (2) પૂરક સંલેખ

11.4.1. મુખ્ય સંલેખ (Main Entry)

વાચનસામગ્રી સંબંધી સૂચીયોગ્ય બધી જ વાઙ્મયસૂચીની માહિતી જે સંલેખમાં દર્શાવવામાં આવેલ હોય તે અથવા જે તે નિયમાવલી અનુસાર જે સંલેખને મુખ્ય સંલેખ

સ્વરૂપ પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલ હોય તે સંલેખને મુખ્ય સંલેખ કહેવામાં આવે છે. સામાન્યતઃ મુખ્ય સંલેખ તમામ પૂરક સંલેખોના આધાર રૂપ બને છે. તેમજ આલેખ વિભાગ પણ ધરાવે છે.

ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડ અનુસાર સ્થાનાંક કે ક્રમિક સમક તે મુખ્ય સંબંધી છે. મુખ્ય સંલેખ વર્ગીક અને ગુણાંક આધારિત તૈયાર થતાં હોવાથી તેને વર્ગીક સંલેખ પણ કહેવામાં આવે છે.

11.4.2 પૂરક સંલેખો (Added Entries)

વાચનસામગ્રીના મુખ્ય સંલેખ સિવાય બનાવવામાં આવતાં કે બની શકતા બધા જ સંલેખોને પૂરક કે વધારાના સંલેખો તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. સામાન્યતઃ પૂરક સંલેખો મુખ્ય સંલેખમાં સમાવિષ્ટ માહિતીને આધારિત રહી તેમજ જે તે નિયમાવલીને આધીન રહીને બનાવવામાં આવે છે.

CCC અનુસાર પૂરક સંલેખોને નીચે મુજબ વિભાજિત કરવામાં આવે છે.

1. વિષયલક્ષી સંલેખ (Subject Entry)

- (1) અંતર્વિષયી સંલેખ (Cross Reference Entry)
- (2) વર્ગ નિર્દેશી સંલેખ (Class Index Entry)

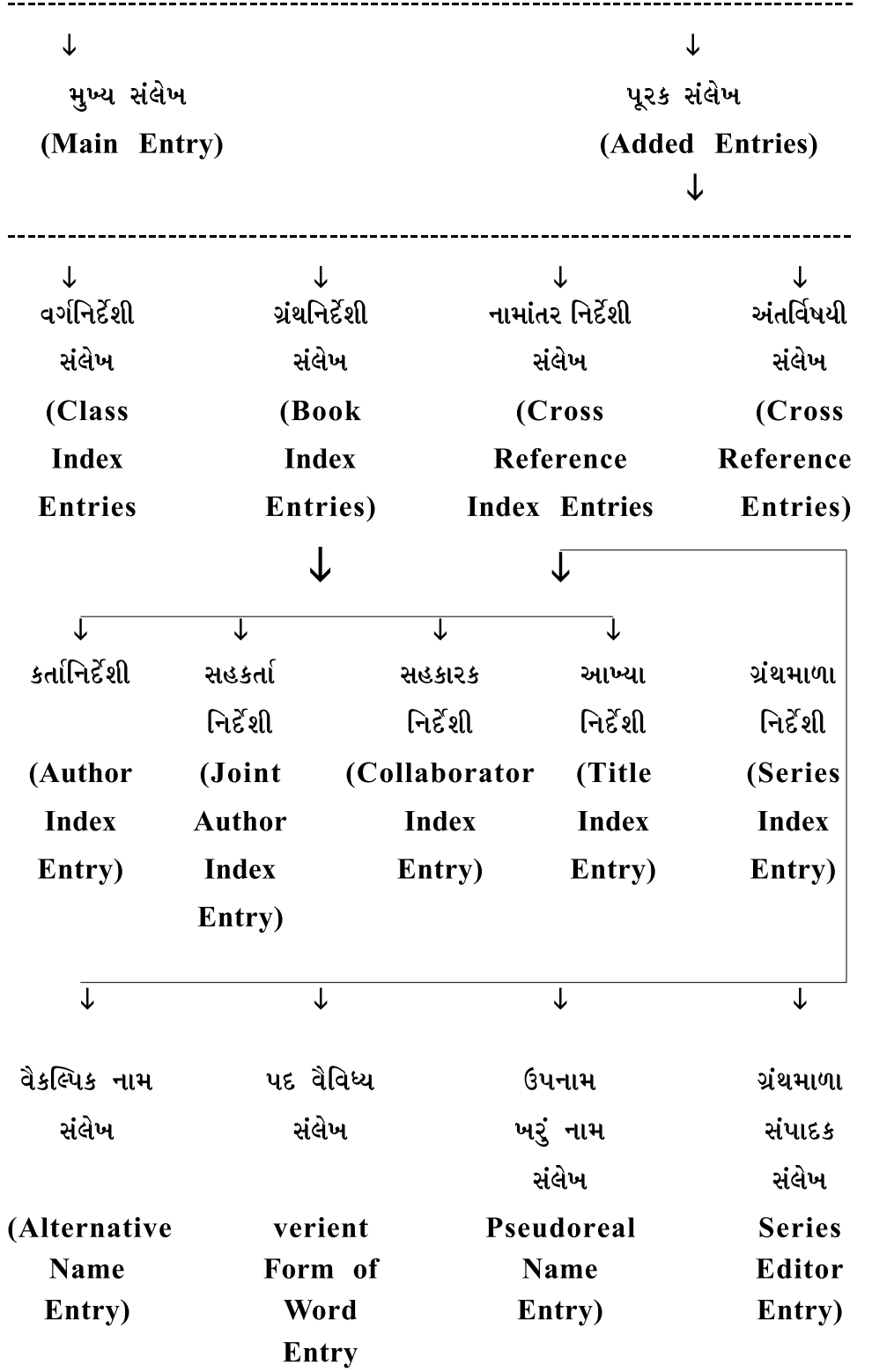
2. ગ્રંથલક્ષી સંલેખ (Book Index Entry)

- (1) કર્તા સંલેખ (Author Entry)
- (2) સહકારક સંલેખ (Collaboratar Entry)
- (3) આખ્યા (ગ્રંથનામ) સંલેખ (Title Entry)
- (4) ગ્રંથમાળા સંલેખ (Series Entry)
- (5) પૃથક્કરણીય સંલેખ (Analytical Entry)

3. નામાંતર નિર્દેશી સંલેખ (Cross Reference Index Entry)

- (1) વૈકલ્પિક નામ સંલેખ (Alternrnative Name Entry)
- (2) પદ વૈવિધ્ય સંલેખ (Varient Form of Word Entry)
- (3) ખરું નામ - ઉપનામ સંલેખ (Real Name - Pseudonym Entry)
- (4) ગ્રંથમાળા સંપાદક સંલેખ (Series Editor Entry)
- (5) સજાતીય નામ સંલેખ (Generic Name Entry)

સંલેખોનું વર્ગીકરણ



11.5 મુખ્ય સંલેખ અને તેના વિભાગો (Main Entry and Its Parts)

મુખ્ય સંલેખ કોઈ ગ્રંથનો સર્વાધિક મહત્ત્વપૂર્ણ સંલેખ હોય છે, જે ઉપયોગકર્તાઓના અભિગમોને સર્વાધિક સ્વરૂપે સંતોષે છે, તથા તે ગ્રંથના પૂર્ણ વાઙ્મયસૂચીય વિવરણને

પ્રસ્તુત કરે છે. મુખ્ય સંલેખ અન્ય પૂરક સંલેખો માટે ચાવી સમાન કાર્ય કરે છે. અર્થાત્ તમામ પૂરક સંલેખોની રચના મુખ્ય સંલેખના આધારે જ કરવામાં આવે છે. ડૉ. રંગનાથને તેમના ગ્રંથ ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડમાં મુખ્ય સંલેખને વ્યાખ્યાયિત કરતાં જણાવ્યું છે કે, “વિશિષ્ટ વિષય સંલેખ જે પૂરા ગ્રંથના સંબંધમાં અધિકતમ માહિતી પ્રદાન કરે છે. મુખ્ય સંલેખના નામે ઓળખાય છે.” કોઈ ગ્રંથનો માત્ર એક જ મુખ્ય સંલેખ હોય છે.

મુખ્ય સંલેખના વિભાગો કે અનુચ્છેદ (Sections) છે.

1. અગ્રાનુચ્છેદ (Leading Section)
2. શીર્ષક વિભાગ (Heading Section)
3. આખ્યા વિભાગ (Title Section)
4. નોંધ વિભાગ (Note Section)
5. પરિગ્રહણ વિભાગ (Accession Number Section)
6. આલેખ વિભાગ (Tracing Section)

અનુચ્છેદ અને વિભાગ સમાનાર્થી પદ છે.

ઉપર્યુક્ત દરેક વિભાગની માહિતી નીચે મુજબ છે.

1. અગ્રાનુચ્છેદ કે અગ્રવિભાગ (Leading Section)

ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડ અનુસાર અગ્રવિભાગ મુખ્ય સંલેખનો પ્રથમ વિભાગ હોય છે. આ વિભાગ અગ્રેષ્ઠા પર પ્રથમ ઊભી રેખાથી પ્રારંભ થાય છે. આ વિભાગમાં ગ્રંથનો સ્થાનાંક (Call Number) દર્શાવવામાં આવે છે. ક્રમિક સંયકના મુખ્ય ત્રણ ભાગ હોય છે. (1) વર્ગાંક, (2) ગ્રંથાંક અને (3) સંગ્રહાંક. જો કે સંલેખમાં માત્ર વર્ગાંક અને ગ્રંથાંક 4 દર્શાવવામાં આવે છે. જેમાં પ્રથમ વર્ગાંક દર્શાવવામાં આવે છે. ત્યારબાદ બે અંક જેટલી જગા ખાલી રાખીને ગ્રંથાંક દર્શાવવામાં આવે છે. સ્થાનાંકની નોંધ પેન્સિલથી કરવામાં આવે છે. જેથી જરૂર પડે ત્યારે તેમાં પરિવર્તન કરી શકાય.

2. શીર્ષક વિભાગ (Heading Section)

મુખ્ય સંલેખમાં શીર્ષક વિભાગ અગ્રેષ્ઠા પછીની સમાંતર આડી રેખા પર દ્વિતીય ઊભી રેખાથી શરૂ કરીને દર્શાવવામાં આવે છે, અને જો તેનો સમાવેશ એક રેખામાં ન થઈ શકે તો તેનું અનુસંધાન પ્રથમ ઊભી રેખાથી જ ચાલુ રહે છે. આ વિભાગમાં સામાન્યતઃ કર્તાનું નામ દર્શાવવામાં આવે છે. પરંતુ વિશેષ પરિસ્થિતિમાં સહકારક(Collaborator)નું નામ કે ગ્રંથની આખ્યા દર્શાવવાની જોગવાઈ પણ છે.

આ વિભાગમાં કર્તાનું નામ લખતી વખતે નોંધ તત્ત્વ (Secondary Element) ગૌણ પદ (Individualising Element) દર્શાવવામાં આવે છે. નોંધ તત્ત્વ કેપિટલ (Capital) અક્ષરોમાં, ગૌણ અને વ્યક્તિકરણ પદો અલગ અલગ લઘુકૌસમાં દર્શાવવામાં આવે છે. ગ્રંથકારના વ્યક્તિકરણ પદોમાં તેનો જન્મ અને મૃત્યુ (જો મૃત્યુ પામેલ હોય તો) દર્શાવવામાં આવે છે. બંને વચ્ચે લઘુરેખા કરવામાં આવે છે.

દ્વિતીય વિભાગમાં આવતા શબ્દોને જો પૂરું નામ હોય તો સામાન્ય અક્ષરોમાં અને ટૂંકાક્ષરી હોય તો કેપિટલ અક્ષરોમાં દર્શાવવામાં આવે છે.

વળી, જો આ વિભાગમાં કર્તાના સ્થાને કોઈ સહકારક (અનુવાદક, સંપાદક વગેરે)ના નામનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તો તે નામ પછી અલ્પવિરામ (,) કરીને તેનું વિવરણાત્મક પદ વ્યાકરણના નિયમ અનુસાર દર્શાવવામાં આવે છે. જેમ કે :- Ed, Tr., Comm. વગેરે. તેમજ તેની નીચે રેખા કરવામાં આવે છે.

વ્યક્તિકર્તા એક (Personal Author One)

BHAIYA (Chhaganlal Mathurdas)

MAHETA (Yaswant) (1938)

RANGANATHAN (S R) (1892-1972)

વ્યક્તિકર્તા બે (Personal Authors Two)

જ્યારે ગ્રંથના કર્તૃત્વ માટે બે કર્તા જવાબદાર હોય ત્યારે તે બંને કર્તાને શીર્ષકમાં દર્શાવવામાં આવે છે.

VYAS (Priyanki R) And SOLANKI (Jingnesh)

વ્યક્તિકર્તા : ત્રણ કે તેથી વધુ

જ્યારે ગ્રંથના કર્તૃત્વ માટે ત્રણ કે તેથી વધુ કર્તાઓ જવાબદાર હોય ત્યારે શીર્ષકમાં માત્ર પ્રથમ કર્તાને જ દર્શાવીને And Others પદ લખવામાં આવે છે.

SAXENA (Ram Gopal) and others.

અર્થાત્ બાકીના બીજા કર્તાઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવતો નથી, તેમજ તેના પૂરક સંલેખો પણ બનાવવામાં આવતા નથી.

ઉપનામ (Pseudonyms)

ઉપનામધારી કર્તાનો સંલેખ ઉપનામથી બનાવવાનો રહે છે.

TWAIN (Mark), Pseud, Cie Samuel Clemuns)

વ્યક્તિકર્તા સહ સહકારક

વ્યક્તિકર્તા સાથે સહકારક કે ગૌણકર્તા આપવામાં આવેલ હોય ત્યારે શીર્ષકમાં માત્ર વ્યક્તિકર્તાને જ દર્શાવવામાં આવે છે. જ્યારે સહકારકને આ વિભાગમાં આવૃત્તિ પછી દર્શાવવામાં આવે છે.

માત્ર સહકારક (Only Collaborators)

કૃતિના કર્તૃત્વ માટે કર્તાનું નામ આપવામાં આવેલ ન હોય અને માત્ર સહકારક કે ગૌણકર્તા જ આપવામાં આવ્યા હોય ત્યારે શીર્ષકમાં સહકારકનું નામ વ્યક્તિકર્તાની જેમ જ દર્શાવીને છેલ્લે અલ્પવિરામથી Ed કે Tr કે Comp કે Comm પૈકી જે લાગુ પડતું હોય તે પદ દર્શાવીને નીચે રેખા દોરવામાં આવે છે.

SHEPIRO (Harry L), Ed

STEVENS (T R), Comp.

SWAMY (Anup), Comm.

SHARMA (A K), Ed And Tr.

3. આખ્યા વિભાગ (Title Section)

આખ્યા વિભાગમાં નીચે જણાવ્યા મુજબના પેટાવિભાગોની માહિતી એક જ ફકરામાં, શીર્ષક વિભાગ પછીની સમાંતર રેખા પર બીજી ઊભી રેખાથી શરૂ કરીને દર્શાવવામાં આવે છે. જો આખ્યા વિભાગની માહિતી એ રેખામાં સમાઈ ન શકે તો તેનું અનુસંધાન ત્યારપછીની રેખા પર પ્રથમ ઊભી રેખાથી ચાલુ રહે છે.

આખ્યા વિભાગના પેટા વિભાગો

1. ગ્રંથનામ કે આખ્યા (Title)
2. આવૃત્તિ (Edition)
3. સહકારક (Collaborator)

3.1. ગ્રંથનામ કે આખ્યા (Title)

સંલેખમાં ગ્રંથનામ દર્શાવતી વખતે ગ્રંથનામને લાગેલા પૂર્વગ (માનવાચક પદો તથા આર્ટિકલ્સ)ને ગણવામાં આવતાં નથી. તેમજ તે સામાન્ય અક્ષરોમાં લખવામાં આવે છે. જેમ કે :

A Textbook of Economic ને બદલે
textbook of economic

ગ્રંથનામની સાથે સમાંતરિત કે પેટાગ્રંથનામ કે ઉપગ્રંથનામ આપવામાં આવેલ હોય તો તે નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવે છે.

India : A Historical Perspective.

3.2. આવૃત્તિ (Edition)

ગ્રંથનામની વિગત પૂરી થયા બાદ, પ્રથમ આવૃત્તિ સિવાયની આવૃત્તિ પૂર્ણ વિરામથી દર્શાવવામાં આવે છે જેમ કે :-

Library and Society : History of Public Libraries, Ed 2

Revised edition હોય ત્યારે

Principles of Electronics, Ed 2 ReG.

3.3. સહકારક કે ગૌણકર્તા (Collaborator)

Psychology. Ed 2. Ed by A M Shastri

Civilization Ed 3. Comp by G K Sharma

Algebra. Ed 2. Tr in Hindi by B L Shah

War and Peace, Tr. by Yaspal

પ્રકાશન વર્ષ (Publication Year)

CCCના સમગ્ર ઉદાહરણોમાં CC મુજબ વર્ગીક અને ગ્રંથાંક આપવામાં આવેલ

છે. CC મુજબના ગ્રંથાંકમાં પ્રકાશન વર્ષનો સમાવેશ થઈ જતો હોઈ સંલેખમાં પ્રકાશન વર્ષ દર્શાવવા માટે કોઈ જોગવાઈ નથી. પરંતુ જો ગ્રંથાંકમાં પ્રકાશન વર્ષનો સમાવેશ ન થતો હોય ત્યારે ખાસ વિભાગમાં છેલ્લે પ્રકાશન વર્ષ દર્શાવવું જોઈએ.

4. નોંધ વિભાગ (Note Section)

આ વિભાગમાં નીચેની બાબતોનો સમાવેશ થાય છે.

નોંધ વિભાગની માહિતી બીજી ઊભી રેખાથી શરૂ કરી દર્શાવવામાં આવે છે.

4.1 ગ્રંથમાળા (Library and information science Series 2)
(Sarada Ranganathan Endowment for Library Science Series. Ed by P N Kaula. 6)

4.2 પેટા ગ્રંથમાળા (Gujarat University, Bulletin, 371, Humanistic Series 17; Studies in English. 2)

4.3 અનેક ગ્રંથમાળા

બે ગ્રંથમાળા આપવામાં આવી હોય ત્યારે તે બંને ગ્રંથમાળાને અલગ અલગ લઘુકોંસમાં અલગ અલગ ફકરાથી દર્શાવવામાં આવે છે.

4.4 ઉદ્દ્યુત નોંધ (Extract Note)

4.5 ઉદ્ધરણ નોંધ (Exrtation Note)

4.6 બદલાયેલી આખ્યા નોંધ (Change of Title Note)

5. પરિગ્રહણાંક વિભાગ (Accession Number Section)

છેલ્લેથી ઉપલી રેખામાં પ્રથમ ઊભી રેખાથી શરૂ પરિગ્રહણાંક દર્શાવવામાં આવે છે.

6. આલેખ વિભાગ (Tracing Section)

મુખ્ય સંલેખની પાછળ, સૂચીપત્રકને ધરીથી નીચેની તરફ ઊલટાવીને, ગ્રંથના મુખ્ય સંલેખ સિવાય તમામ પૂરક સંલેખોની માહિતી એટલે કે પૂરક સંલેખોના મથાળા (અગ્ર વિભાગની વિગતો નીચે મુજબના વિભાગોમાં વિભાજિત કરી દર્શાવવામાં આવે છે.)

અંતર્વિષયી સંલેખ

(Class No. of RI)

વર્ગનામ સંલેખ

(Class Index Entry)

ગ્રંથલક્ષી સંલેખ

(Book index Entry)

નામાંતર નિર્દેશી સંલેખ

(CRIE)

મુખ્ય સંલેખનું માળખું : ઉદાહરણ સહિત

| | |
|--|--|
| | Leading Section |
| | Heading Section Title Section Note Section |
| | Acc. No. |

પૂરક સંલેખો કઈ રીતે તૈયાર કરવા તેનો પણ પરિચય કરાવીશું. એક કર્તા માટેનો, એક સહકારક માટેનો તથા એક ગ્રંથમાળા માટેનો એમ ત્રણ પૂરક સંલેખો ઉદાહરણ માટે બનાવવામાં આવ્યા છે.

CCCમાં દરેક વખતે આખ્યા (ગ્રંથનામ) સંલેખ તૈયાર કરવાની ભલામણ કરી નથી. CCCમાં નીચે મુજબના ખાસ કિસ્સામાં જ આખ્યા સંલેખ બનાવી શકાય છે.

1. વિષયની દૃષ્ટિએ આખ્યા અટપટી હોય,
2. જો તે વિશેષ નામ ધરાવતી હોય, અને
3. જો વિશેષ નામ તરીકે તેનો ઉપયોગ કર્યો હોય.

આ ભલામણોને આધારે જો મુખ્ય સંલેખના શીર્ષક તરીકે અથવા વર્ગનિર્દેશી સંલેખના મુખ્ય શીર્ષક તરીકે આખ્યા ઉપયોગમાં લેવાયેલી હોય તો આખ્યા સંલેખ તૈયાર કરવો જરૂરી નથી.

ગ્રંથનિર્દેશી સંલેખ (કર્તા સંલેખ)

| | |
|--|---|
| | 0158 N85 |
| | BARUA (B K). Asamiya Sahityer Itihas Ed 2 Tr by S Bandyopadhyay. |
| | 3001 |

ગ્રંથનિર્દેશી સંલેખ (ગ્રંથમાળા સંલેખ)

| | | |
|--|--|--|
| | | SARADA RANGANATHAN |
| | | ENDOWMENT FOR LIBRARY SCIENCE SERIES. 6 Parkhi : Library Classification: Evaluation of dynamic theory. 2:51 N72 |

ગુજરાતી વિભાગ

મુખ્ય સંલેખ (Main Entry)

| | | |
|--|------------------------|--|
| | V4436 N57 | |
| | વાડીલાલ 3002 | શાસ્ત્રી (હરિપ્રસાદ). ગુજરાતનો ઇતિહાસ. (પરિચય પુસ્તિકા પ્રવૃત્તિ. સંપાદક ડગલી 209). |

ગ્રંથલક્ષી સંલેખ (કર્તાસંલેખ)

| | | |
|--|----------------------|----------------------------------|
| | શાસ્ત્રી (હરિપ્રસાદ) | |
| | | ગુજરાતનો ઇતિહાસ V4436 N57 |

ગ્રંથલક્ષી સંલેખ (સહકારક સંલેખ)

| | | |
|--|----------------------|-----------|
| | વ્યાસ (કુન્દન), અનુ. | |
| | પુરી : ટ્રેકિંગ | My 36 P04 |

ગ્રંથલક્ષી સંલેખ (ગ્રંથમાળા સંલેખ)

| | | |
|--|---------------------------------|-----------|
| | પરિચય પુસ્તિકા પ્રવૃત્તિ | |
| | 209, શાસ્ત્રી : ગુજરાતનો ઇતિહાસ | V6636 N57 |

11.7 ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડના પારિભાષિક શબ્દો**(TERMINOLOGY OF CLASSIFIED CALATOGUE CODE)**

સીસીસીને સમજાવવા માટે રંગનાથને કેટલાક પદોનો ઉપયોગ કર્યો છે. પદોથી તમારે માહિતગાર થવું જરૂરી છે. નિયમાવલીને સમજવા માટે કેટલાક જરૂરી પદો અહીં દર્શાવ્યા છે. આ વિભાગમાં આપેલ પરિભાષા રંગનાથનના ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડ, આવૃત્તિ-5, 1988 (પુન:મુદ્રિત)માંથી લીધી છે.

અહીં તમામ પદો અંગ્રેજી વર્ણાનુક્રમમાં ગોઠવ્યા છે.

સંક્ષિપ્તિકરણ (Abridgement) : મૂળ કૃતિનું સંક્ષિપ્તરૂપ, પરંતુ તેમાં મૂળકૃતિનો સામાન્ય અર્થ અને તેની એકરૂપતા જાળવી રાખવામાં આવે છે.

પરિગ્રહણાંક વિભાગ (Accession Number Section) : મુખ્ય સંલેખ પત્રકના આગળના ભાગનો છેલ્લો વિભાગ, જ્યાં પ્રલેખનો પરિગ્રહણાંક લખવામાં આવે છે.

| | |
|--|---|
| રૂપાંતર (Adaptation) | : યોક્કસ હેતુસર ફરીથી લખવામાં આવેલી ગ્રંથની એવી આવૃત્તિ કે જેમાં એટલા ફેરફારો કરવામાં આવેલા ન હોય, જે સ્વતંત્ર કૃતિ જેવી દેખાય. |
| પૂરક સંલેખ (Added Entry) | : મુખ્ય સંલેખ સિવાયનો અન્ય સંલેખ |
| વૈકલ્પિક આખ્યા (Alternative Title) | : આખ્યાનો એવો ભાગ કે જે 'અથવા' થી કે તેના સમકક્ષ પદ દ્વારા દર્શાવવામાં આવ્યો હોય. |
| અજ્ઞાત કૃતિ (Anonymous Work) | : એવી કૃતિ કે જેના કર્તાનું નામ જણાયું ન હોય. |
| કૃત્રિમ સંયુક્ત ગ્રંથ (Artificial Composite Book) | : એવો ગ્રંથ કે જેમાં તમામનું પ્રદાન સરખું મહત્વનું ગણવામાં આવે અને જે સામાન્ય ગ્રંથનામ ધરાવતો ન હોય. |
| કર્તા વૈશ્લેષિક (Author Analytical) | : મૂળ પ્રલેખમાં જેમના પ્રદાનનો સમાવેશ થયો છે તે કર્તાના નામ અને આખ્યા પરથી તૈયાર કરવામાં આવેલો એવો વિશિષ્ટ પૂરક સંલેખ કે જેના દ્વારા મૂળ પ્રલેખનું નામ અને પ્રલેખમાં તેનું પ્રાપ્તિ સ્થાન દર્શાવવામાં આવેલું હોય. |
| ગ્રંથબાંધણીની આખ્યા (Binder's Title) | : ગ્રંથના પીઠના ભાગ પર જોવા મળતી ટૂંકી આખ્યા. |
| ગ્રંથ નિર્દેશી સંલેખ (Book Index Entry) | : વર્ગીકૃત સૂચીના વિશિષ્ટ મુખ્ય સંલેખ પર આધારિત પૂરક સંલેખ |
| શૃંખલા પ્રક્રિયા (Chain Procedure) | : વર્ગ નિર્દેશી સંલેખો તૈયાર કરવાની એક પ્રક્રિયા. વર્ગીક પરથી વિષય પદો મેળવવાની એક યાંત્રિક પ્રક્રિયા. |
| વર્ગ નિર્દેશી સંલેખ (Class Index Entry) | : શૃંખલા પદ્ધતિ દ્વારા વર્ગીક પરથી તૈયાર થયેલ વિષય નિર્દેશી સંલેખ |
| ગૌણ કર્તા (Collaborator) | : કોઈ કૃતિના સર્જનમાં સામાન્યપણે ગૌણ સ્થાને સંકળાયેલ વ્યક્તિ કે સમષ્ટિ અંગ, જે કૃતિના કર્તા હોતા નથી, જેવા કે સંપાદક, અનુવાદક, સંવર્ધક, ચિત્રકાર, રૂપાંતરકાર, સંક્ષેપક વગેરે. |
| સંકલનકર્તા (Compiler) | : વિવિધ સ્ત્રોતમાંથી માહિતી એકત્રિત કરી વિશેષ રીતે તેને ગોઠવનાર વ્યક્તિ કે સમષ્ટિ કર્તા. |

- બહુવંશ ગ્રંથ (સંયુક્ત ગ્રંથ) : એવો ગ્રંથ કે જેમાં અલગ અલગ આખ્યા ધરાવતી
(Composite Book) બે કૃતિઓ એક સાથે બંધાયેલી હોય, જેના કર્તા અલગ અલગ હોય અને વિષયની રજૂઆતનું અનુસંધાન પણ ધરાવતા ન હોય.
- દઢીકૃત સંલેખ : બે અથવા વધારે સંલેખોને એક જ સંલેખમાં
(Consolidated Entry) દર્શાવવામાં આવતો સામાન્ય સંલેખ.
- સામાન્ય દઢીકૃત સંલેખ : બે અથવા વધારે સામાન્ય સંલેખોને સ્થાને મૂકાવો.
(Consolidated General સંલેખ.
Entry)
- વિશિષ્ટ દઢીકૃત સંલેખ : બે અથવા વધારે વિશિષ્ટ પ્રલેખોને રજૂ કરતો
(Consolidated Specific સંલેખ.
Entry)
- પ્રદાન (Contribution) : કોઈ બહુવંશ ગ્રંથ અથવા સામયિક અથવા ક્રમિક
પ્રકાશનના ભાગ તરીકે સમાવાયેલ કૃતિ.
- સમષ્ટિ કર્તા : કોઈ કૃતિ કે પ્રલેખમાં રજૂ થયેલ વિચાર માટે જે
(Corporate Body) વ્યક્તિઓનો સમૂહ (અથવા સંગઠન), સમષ્ટિ અંગો અને તેના વિવિધ અંગોનું વર્ણન એકમ-14માં દર્શાવવામાં આવશે.
- નામાંતર સંલેખ : વિશિષ્ટ વિષય સંલેખ કે જે પ્રલેખના એવા ભાગ
(Cross Reference Entry) તરફ લઈ જાય છે કે જેમાં સંબંધિત વિષય દર્શાવેલ હોય તેને વિષય પૃથક્કરણીય સંલેખ પણ કહેવામાં આવે છે.
- નામાંતર નિર્દેશી સંલેખ : આ સંલેખમાં એક શબ્દ કે શબ્દસમૂહ પરથી અન્ય
(Cross Reference Index પર્યાયવાચી શબ્દ કે શબ્દસમૂહ તરફ નિર્દેશ કરવામાં આવે
Entry) છે.
- દિશાસૂચક વિભાગ : પૂરક સંલેખનો આ વિભાગ પ્રલેખ, વર્ગીક,
(Directing Section) વિષયનામ અથવા વૈકલ્પિક નામ દિશાસૂચન કરે છે.
- આવૃત્તિ : વિવિધ મુદ્રણોમાંનું એક જે સામાન્યપણે
(Edition) વિચારવસ્તુમાં પરિવર્તન સાથેનું હોય અને અંકો દ્વારા કે કેટલાક અન્ય પદો જેવા કે નવી (New), સંશોધિત (Revised) કે સંવર્ધિત (Enlarged) દ્વારા દરેકને સ્પષ્ટ કરવામાં આવેલ હોય. એક અન્ય પ્રકારની આવૃત્તિ હોય છે. જેમાં અલગતા દર્શાવવા માટે 'Aedern Edition', 'Variorum Edition', 'Memorial Edition' વગેરેનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવેલો હોય છે.

| | |
|--|---|
| સંલેખ (Entry) | : સૂચીમાં પ્રલેખની આધારભૂત માહિતી દર્શાવતું એકમ |
| કાલ્પનિક આખ્યા (Fanciful Title) | : એવી આખ્યા કે જેમાં કૃતિમાં વર્ણવેલ વિષય પ્રગટ થતો ન હોય. |
| સામાન્ય પૂરક સંલેખ (General Added Entry) | : એવો પૂરક સંલેખ કે જેમાં કોઈ વિશિષ્ટ પ્રલેખને દર્શાવવામાં આવેલો ન હોય. |
| અર્ધ આખ્યા (Half Title) | : કોઈ મુદ્રિત ગ્રંથના આખ્યા પૃષ્ઠની આગળના પૃષ્ઠ પર આપવામાં આવેલી આખ્યા કે જે સામાન્યપણે પૂર્ણ આખ્યાનું સંક્ષિપ્ત રૂપ હોય. |
| શીર્ષક વિભાગ (Heading Section) | : શબ્દથી શરૂ થતા સંલેખનો આ અગ્રવિભાગ છે. અથવા મુખ્ય સંલેખમાં દ્વિતીય વિભાગ અથવા વિષય સંલેખ અને નામાંતર નિર્દેશી સંલેખમાં ત્રીજો વિભાગ છે. |
| મૂળ પ્રલેખ (Host Document) | : કેટલાક સૂક્ષ્મ પ્રલેખો (Micro Documents)નો સમાવેશ કરતો મૂળ પ્રલેખ દા.ત. સામયિક એ મૂળ પ્રલેખ છે અને વિવિધ લેખો એ સૂક્ષ્મ પ્રલેખો છે. |
| નિર્દેશી અંક વિભાગ (Index Number Section) | : વિવિધ પૂરક સંલેખમાંના બધા વિભાગો કે જ્યાં સ્થાનાંક કે વર્ગીક દર્શાવેલા હોય. |
| સહકર્તાઓ (Joint Authors) | : પ્રલેખના વિષયવસ્તુ માટે બે કે તેથી વધારે જવાબદાર કર્તાઓ |
| અગ્રવિભાગ (Leading Section) | : સંલેખનો પ્રથમ વિભાગ |
| પ્રાપ્તિ સ્થાન (Locus) | : મૂળ પ્રલેખમાં સૂક્ષ્મ પ્રલેખની પ્રાપ્તિ માટેનું ચોક્કસ સ્થાન. |
| મુખ્ય સંલેખ (Main Entry) | : સમગ્ર પ્રલેખની વધારેમાં વધારે માહિતી રજૂ કરતો વિશિષ્ટ સંલેખ. અન્ય તમામ પૂરક સંલેખો મુખ્ય સંલેખ પરથી જ તૈયાર કરવામાં આવે છે. |
| સંઘાત ગ્રંથ (Multi-Volumed Book) | : બે કે તેથી વધારે ભાગોમાં પ્રકાશિત થતો એવો ગ્રંથ કે જેમાં વિષયવસ્તુનું સાતત્ય જળવાઈ રહે છે અને તેથી તમામ ભાગોને એક જ સંપુટ તરીકે ગણવામાં આવે છે. |

- નોંધ વિભાગ
(Note Section) : મુખ્ય સંલેખનો એવો વિભાગ કે જેમાં ગ્રંથમાળા અને/અથવા અન્ય સંબંધિત ગ્રંથોના નામો તેમજ જો સામયિક પ્રકાશન હોય તો કેટલીક અન્ય ચોક્કસ માહિતી દર્શાવવામાં આવે છે.
- અંક સંલેખ
(Number Entry) : એવો સંલેખ કે જે સ્થાનાંક અથવા વર્ગીકૃતી શરૂ થતો હોય.
- આખ્યાપૃષ્ઠ સિવાયના
અન્ય પૃષ્ઠો
(Over-flow of Title Page) : પ્રલેખના આખ્યા પૃષ્ઠની આગળના અથવા પાછળના પૃષ્ઠ(ો)
- વ્યક્તિ કર્તા
(Personal Author) : કર્તાના રૂપમાં એક વ્યક્તિ કે જે કૃતિમાંના વિષયવસ્તુ તેમજ રજૂઆત માટે વ્યક્તિગત રીતે જવાબદાર હોય.
- વિશેષનામ ધરાવતી આખ્યા
(Proper Name Title) : કાલ્પનિક નામ ધરાવતી અથવા વિશેષણ ધરાવતા નામથી શરૂ થતી આખ્યા, જે આ કે આવા કારણસર વિશેષનામ ધારણ કરે છે.
- આભાસી ગ્રંથમાળા
(Pseudo-Series) : (એકમ-16 વાંચો)
- ઉપનામધારી કર્તા
(Pseudonymous Author) : કૃત્રિમ અથવા કાલ્પનિક નામ ધારણ કરનાર કર્તા.
- સળંગ આખ્યા
(Running Title) : સામાન્યપણે ગ્રંથના દરેક પૃષ્ઠના પાછળના ભાગે અથવા દરેક પૃષ્ઠના ઉપરના ભાગ ઉપર દર્શાવેલું સંક્ષિપ્ત નામ.
- ક્રમિક પ્રકાશન (Serial) : કોઈ પ્રકાશક અથવા સંસ્થા દ્વારા એકરૂપ શૈલીમાં પ્રકાશિત થતા ગ્રંથો કે જેના વિષય, માનક અને હેતુમાં એક સરખાપણું હોય.
- ટૂંકી આખ્યા અથવા સંક્ષિપ્ત આખ્યા:
(Short Title or
abbreviated Title) : કોઈ કૃતિની પૂર્ણ આખ્યાની તુલનામાં વધારે સંક્ષિપ્તતા ધરાવતું નામ, જે કૃતિને ઓળખવા માટે સ્પષ્ટ હોય.

| | |
|--|--|
| વિશિષ્ટ સંલેખ (Specific Entry) | : વિશિષ્ટ પ્રલેખને દર્શાવતો સંલેખ. તે મુખ્ય કે પૂરક સંલેખ પણ હોઈ શકે. |
| જવાબદાર (Sponsor) | : એ વ્યક્તિ અથવા સમષ્ટિ અંગ કે જેની ઈચ્છા, સત્તા, નાણાંકીય વ્યવસ્થા અથવા જેના થકી કૃતિ પ્રકાશિત થાય છે. આવા કિસ્સામાં એ જરૂરી નથી કે પ્રકાશનમાંનું વિષયવસ્તુ જવાબદારનું હોય. |
| ઉપ-આખ્યા (Sub Title) | : દ્વિતીય અથવા ગૌણ સ્થાન ધરાવતી આખ્યા કે જે સામાન્યપણે વર્ણનાત્મક હોય અને આખ્યાનો એક ભાગ હોય. |
| વિષય સંલેખ (Subject Entry) | : વિષય અંગેની માહિતી દર્શાવતો સંલેખ. જો વિષય સંલેખ કોઈ પ્રલેખનો ઉલ્લેખ કરતો હોય તો તેને વિશિષ્ટ વિષય સંલેખ કહેવામાં આવે છે. |
| આખ્યા (Title) | : કૃતિનું નામ એ આખ્યા છે. આખ્યાઓની અનેક પ્રકારની વિશેષતાઓ હોય છે, જેવી કે : વૈકલ્પિક આખ્યા (Alternative Title) કાલ્પનિક આખ્યા (Fanciful Title) વિશેષનામ આખ્યા (Peropername Title) સળંગ આખ્યા (Running Title) ટૂંકી અથવા સંક્ષિપ્ત આખ્યા (Short of Abbreviated Title) ઉપ આખ્યા (Sub Title) વિષય દર્શાવતી આખ્યા (Tell-Tale Title) એકરૂપ આખ્યા (Uniformised Title) |
| વિષય દર્શાવતી આખ્યા (Tell-Tale Title) | : કૃતિના વિષયને દર્શાવતી આખ્યા |
| આખ્યા વિશ્લેષક (Title Analytical) | : કોઈ મૂળપ્રલેખમાં સમાવિષ્ટ આંશિક મૂલ્યોનું મૂળ પ્રલેખમાં પ્રાપ્ત સ્થાન દર્શાવતો વિશિષ્ટ પૂરક સંલેખ. |

| | |
|------------------------------------|---|
| આખ્યા પૃષ્ઠ (Title Page) | : પ્રલેખની આખ્યાનું વિવરણ દર્શાવતું પૃષ્ઠ. આખ્યા પૃષ્ઠ કર્તાનું અને જો હોય તો ગૌણકર્તાનું વિવરણ તેમજ આવૃત્તિ, પ્રકાશન સ્થળ, પ્રકાશકના નામનો પણ સમાવેશ થાય છે. |
| આખ્યા વિભાગ (Title Section) | : મુખ્ય સંલેખનો એ વિભાગ કે જે પ્રલેખની આખ્યાની સાથે, જો હોય તો ગૌણકર્તાઓના નામો અને આવૃત્તિને દર્શાવે છે. |
| આલેખ વિભાગ (Tracing Section) | : મુખ્ય સંલેખ પત્રકનો પૃષ્ઠ ભાગ કે જ્યાં પ્રલેખ માટે તૈયાર કરવામાં આવેલા પૂરક સંલેખોનો મથાળાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે. |
| એકરૂપ આખ્યા (Uniformised Title) | : જ્યારે કોઈ એક જ કૃતિ ઘણા નામો હેઠળ પ્રકાશિત થાય છે ત્યારે તે પ્રત્યેકની ઓળખ માટેના હેતુસર તેને એક સમાન આખ્યા હેઠળ લખવામાં આવે છે. |
| શબ્દ સંલેખ (Word Entry) | : કર્તાઓ કે ગૌણ કર્તાઓના કિસ્સામાં શબ્દથી શરૂ થતો સંલેખ. |

11.8 સારાંશ (Summary)

ભારતીય ગ્રંથાલયશાસ્ત્રી ડૉ. એસ.આર.રંગનાથન દ્વારા રચિત ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડ (Classified Catalogue Code)ની શરૂઆત વિશે આ એકમના પ્રારંભમાં ચર્ચા કરવામાં આવી છે. તેમણે લંડન સ્કૂલ ઓફ લાયબ્રેરિયનશીપમાં સૂચીકરણનો અભ્યાસ કરતી વખતે મળેલ અનુભવોનું વર્ણન કર્યું છે, તથા કેવી રીતે ઍંગ્લો-અમેરિકન કેટલોગ કોડના અભ્યાસ દરમિયાન તેમને નિરાશા સાંપડી તે બતાવ્યું છે. 1934ના ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડ (સીસીસી)ની પ્રથમ આવૃત્તિ પ્રકાશિત થઈ. સીસીસીના નિયમોના પ્રયોગ માટે મદ્રાસ વિશ્વવિદ્યાલય ગ્રંથાલય તેમની પ્રયોગશાળા હતી.

આ પછી વર્ગીકૃત સૂચીના સ્વરૂપ વિશે પણ ચર્ચા કરવામાં આવી છે વર્ગીકૃત સૂચી બે મુખ્ય વિભાગ ધરાવે છે. (1) વર્ગીકૃત વિભાગ (2) વર્ણાનુક્રમ વિભાગ સ્થાનાંક અથવા વર્ગીક સંલેખો વર્ગીકૃત વિભાગ અને શબ્દથી શરૂ થતા તમામ સંલેખો વર્ણાનુક્રમ વિભાગ રચે છે.

આ એકમના અન્ય પાસાઓ જેની સાથે સંબંધ ધરાવે છે, તે છે સંલેખના પ્રકારો અને તેમનું વર્ણન પત્રકસૂચીના વિવિધ વિભાગોને માળખાના પત્રક દ્વારા ઉદાહરણ સાથે સમજાવવામાં આવ્યા છે.

છેલ્લે સીસીસીના વિશિષ્ટ પદોને સમજવા માટે નિયમાવલીમાં ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલ કેટલાક પદોની પરિભાષા દર્શાવવામાં આવી છે.

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

નોંધ : (1) નીચે આપેલી જગ્યામાં તમારા ઉત્તર લખો.

(2) એકમનાં અંતે આપેલા ઉત્તરો સાથે તમારા ઉત્તરને સમજાવો.

1. વર્ગીકૃત સૂચી સ્વરૂપ એટલે ?
2. સીસીસી અનુસાર પૂરક સંલેખોના નામ જણાવો.
3. સીસીસી મુજબના મુખ્ય સંલેખના વિભાગો દર્શાવો.

.....

.....

.....

11.9 તમારી પ્રગતિ ચકાસોના ઉત્તરો (Answer the Self Check Exercises)

1. વર્ગીકૃત સૂચી બે વિભાગમાં વિભાજિત હોય છે. (1) વર્ગીકૃત વિભાગ. જે સ્થાનાંક કે વર્ગીકૃત તૈયાર થાય છે, તેમજ ગ્રંથાલયે સ્વીકારેલા વર્ગીકરણના નિશ્ચિત ક્રમમાં તે ગોઠવવામાં આવે છે. (2) વર્ણાનુક્રમ વિભાગ શબ્દથી શરૂ થતા તમામ સંલેખો એક જ વર્ણાનુક્રમમાં ગોઠવવામાં આવે છે.
2. સીસીસીના પૂરક સંલેખો
 - (1) નામાંતર સંલેખ
 - (2) વર્ગ નિર્દેશી સંલેખ
 - (3) ગ્રંથ નિર્દેશી સંલેખ
 - (4) નામાંતર નિર્દેશી સંલેખ
3. મુખ્ય સંલેખોના વિભાગો
 - (1) અગ્ર વિભાગ
 - (2) શીર્ષક વિભાગ
 - (3) આખ્યા વિભાગ
 - (4) નોંધ વિભાગ
 - (5) પરિગ્રહણાંક વિભાગ
 - (6) આલેખ વિભાગ

11.10 બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો (ઉત્તર સહિત)

1. ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડના રચયિતાનું નામ જણાવો.
 (A) એસ.એસ.રંગનાથન (B) નિલમેધન
 (C) જી. ભટ્ટાચાર્ય (D) આર. એલ. મિત્તલ
 2. ક્લાસિફાઈડ કેટલોગ કોડની પ્રથમ આવૃત્તિ કયા વર્ષમાં પ્રકાશિત થઈ ?
 (A) 1933 (B) 1931
 (C) **1934** (D) 1930
 3. સીસીસી અનુસાર મુખ્ય સંલેખના કેટલા વિભાગો છે ?
 (A) 4 (B) **6**
 (C) 7 (D) 5
-

11.11. સંદર્ભો અને વિશેષ વાંચન (Reference and Further Reading)

- Krishan Kumar (1986). An Introduction to Cataloguing Practice 3rd rev. ed. Delhi : Vikas Publishing House.
- Ranganathan S.R. (1988). Cataloging Practice 2nd ed. Reprint Bangalore : Sarada Ranganathan Endowment for Library Science.
- Ranganathan, S.R. (1988). Classified Catalogue Code with Additional Rules for Dictionary Catalogue. 5th ed. reprint. Bangalore : Sarada Rangnathan Endowment For Library Science.
- Ranganathan, S.R. (1990). Colon Classification. 6th ed. Reprint. Bangalore Sarada Ranganathan Endowment For Library Publishers.
- Sharma, C.D and Dave, Meenaxi (1990). Classified Catalogue Code in Theory. Koghpur : Scientific Publishers
- Verma, A.K. (1988). Classified Catalogue Code : Entires and Procedure. New Delhi : Criterion Publications.
- બરોડિયા, નવિન અને ભૈયા, ઇગન. (1989), ગ્રંથાલય સૂચીકરણ અમદાવાદ : ગુર્જર.
- ભૈયા, ઇગન. (2006), ગ્રંથાલય સૂચીકરણ સૈદ્ધાંતિક. અમદાવાદ : પાર્શ્વ.
- ભૈયા, ઇગન. (2012), કેટલોગિંગ પ્રેક્ટિસ AACR. 2R (1988) અને CCC Ed 5 (1964) અનુસાર : અંગ્રેજી અને ગુજરાતી ઉદાહરણો. અમદાવાદ : પાર્શ્વ.

